

SYSTÉM EVALUACE VZDĚLÁVACÍCH AKTIVIT

Ing. Hana Šrámková, Ph.D., RNDr. Petra Poulová, Ph.D.
Katedra informačních technologií, Katedra informatiky a kvantitativních metod
Univerzita Hradec Králové
hana.sramkova@uhk.cz, petra.poulova@uhk.cz

ÚVOD

Celoživotní vzdělávání představuje oblast, které je již delší čas věnována zvýšená pozornost ze strany odborné i laické veřejnosti. Potřeba celoživotního vzdělávání vystupuje do popředí zejména ve spojitosti se změnami na trhu práce a zaváděním moderních technologií.

Podobně jako většina univerzit i Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu (UHK FIM) se touto problematikou zabývá. Dalšímu vzdělávání se věnuje oddělení Institut dalšího vzdělávání FIM UHK, které vzniklo v roce 1997. Náplní IDV FIM je realizace doplňkové činnosti v rámci FIM UHK na poli dalšího vzdělávání. IDV FIM zaměstnává tři stále pracovníky a spolupracuje s cca 50-ti externími pracovníky (lektory, garanty jednotlivých kurzů, certifikovanými testery, apod.). V letech 2003 - 2006 bylo v IDV FIM UHK proškoleny více než 6000 frekventantů ve více než dvou stech kurzech zaměřených na informatiku, management, ekonomii, psychologii a jazykové kompetence [2], [3], [4]. Zákazníky IDV FIM je možné rozdělit do čtyř základních kategorií v tomto rozložení:

- Pracovníci organizací (státní a veřejné správy a samosprávy, firem, apod.).
- Pedagogičtí pracovníci základních a středních škol.
- Studenti středních a vysokých škol.
- Veřejnost (jednotlivci).

Naše pozornost je soustředěna na jeden z jeho segmentů - na další vzdělávání, část, která navazuje na počáteční vzdělávání, poskytované v rámci souvislé školní docházky. Příprava a sestavování kurzů dalšího vzdělávání vychází z potřeb veřejnosti. Zájem a poptávka po obsahu kurzů dalšího vzdělávání je zjišťován formou průzkumu vzdělávacích potřeb při komunikaci mezi vysokou školou a potenciálními zájemci o kurzy (výrobní podniky, společnosti, veřejná správa a samospráva atd.) Nedílnou součástí činnosti IDV FIM je i evaluace vzdělávacích aktivit.

CYKLIČKÁ EVALUACE

Hodnocení efektivity a celkových přínosů je v problematice poskytování vzdělávání velice důležitá činnost. Evaluace je proces systematického zjišťování přínosu a efektivity. Cílem evaluace je určit, zda byly splněny vzdělávací cíle, zda byly cíle relevantní, jaký byl její celkový dopad, zda bylo vzdělávání realizováno efektivně a zda jsou její pozitivní přínosy dlouhodobé. Evaluace má umožnit využití získaných výsledků pro další rozhodnutí na straně příjemce i poskytovatele a přinést odpověď na otázky (tzv. evaluační kritéria):

- Dopad vzdělávacího aktivity.
- Efektivita vzdělávací aktivity.
- Zjištěná pozitiva a negativa vzdělávacího aktivity.
- Udržitelnost dané vzdělávací aktivity.
- Další využitelnost vzdělávací aktivity.

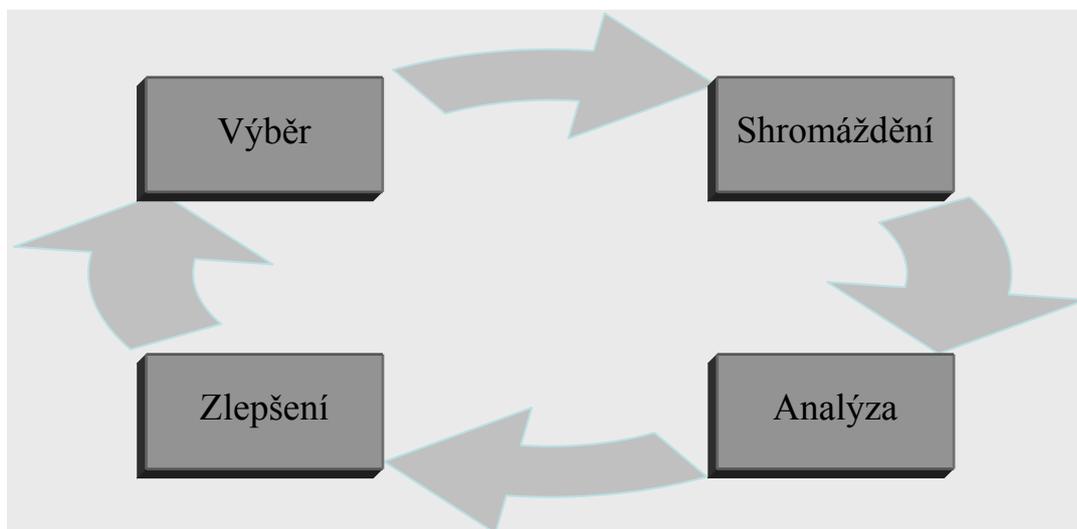
Evaluaci je třeba chápat jako nedílnou součást vzdělávacího cyklu. Pokud budeme jednotlivé vzdělávací aktivity chápat jako samostatné cykly, pak je nutné stejně chápat i evaluace. Odtud plyne chápání evaluace jako cyklického procesu.

METODIKA CYKLIČKÉ EVALUACE

Postupným zlepšováním celého evaluačního procesu se dospělo k následující posloupnosti jednotlivých etap:

1. **Výběr** a zařazení jednotlivých činností vzdělávacího procesu do evaluačního dotazníků a souboru otázek pro řízené diskuse.
2. **Shromáždění** a statistické zpracování získaných dat.
3. **Analýza** získaných výsledků a následné návrhy na zlepšení.
4. **Zlepšení** (realizace návrhů) na a zpětná vazba pro všechny zúčastněné.

Jednotlivé etapy probíhají jako nekonečný cyklus, který je vyjádřen na Obrázek 1.

Obrázek 1. – Cyklus evaluace

První etapa – Výběr ukazuje, jak je důležité k této fázi přistupovat systematicky. Jednotlivé procesy je třeba definovat a následně zařadit do evaluačních nástrojů. Kromě jiného je potřeba získat závazek spolupráce a angažovanosti vlastníka procesu, znalost silných stránek a příležitostí ke zlepšování procesu nebo obeznámení dalších osob, kterých se proces týká. Dohoda této spolupráce vede často ke změně chování jednotlivých zúčastněných před i během evaluace. Další důležitou součástí této etapy je stanovení nástrojů, které budou k evaluaci využity jako například:

- Dotazníky.
- Řízené diskuse.
- Neformální diskuse.

Dále pak stanovení personálního zabezpečení a časového harmonogramu.

Druhá etapa – Shromažďování a statistické zpracování je nezbytnou součástí celého procesu. Tato část nesmí být podceňována a musí být pečlivě zpracována. Její výsledky musí být srozumitelné a přehledné, připravené pro další zpracování.

Třetí etapa – Analýza získaných výsledků může být úspěšná za předpokladu nashromáždění dostatečného množství informací, klíčových pro měření výkonnosti zkoumané oblasti. Na základě získaných výsledků navrhnout postup pro zlepšení celého vzdělávacího procesu.

Čtvrtá etapa – Zlepšení musí být realizováno podle předem připraveného plánu. V dostatečném časovém předstihu musí být seznámen s postupem každý zúčastněný.

PŘÍNOSY CYKlickÉ EVALUACE

Všichni zúčastnění si vzájemně vyměňují informace, které vedou ke zlepšení vzdělávání v e-kurzech. Velmi užitečným jsou požadavky na sjednocení rozsahu, obsahové a grafické podobě jednotlivých kurzů.

Zlepšování vzdělávacích e-kurzu se děje pravidelně okamžitě po ukončení cyklu evaluace. Z cyklických evaluací zpravidla vyplynou nové požadavky zákazníka, na které lze okamžitě reagovat.

ZÁVĚR

Evaluace kurzů dalšího vzdělávání (prezenčního i e-kurzu) lze vymezit jako proces hodnocení vzdělávací aktivity a efektivity vynaložených prostředků. Tento proces zahrnuje řadu dílčích kroků souvisejících s jednotlivými prvky systému a vztahy mezi nimi. Předpokladem úspěchů v oblasti tvorby a kvalitní funkčnosti evaluačního systému musí být úzce spojení s uvědoměním si hlavních zásad evaluace, vytvářením smysluplných pravidel a kritérií evaluace a integrací do každodenních činností všech zúčastněných. Z uvedeného je zřejmé, že plánování, realizace a evaluace dalšího vzdělávání vyžaduje detailní přípravu, systematický přístup a zejména profesionální personální obsazení všech činností.

Je potřeba si uvědomit, že nové formy studia budou stále více vyhledávaným artiklem dalšího vzdělávání, který bychom měli být schopni nabídnout v očekávané rozmanitosti a kvalitě. Jinak bude pro mnohé vysokoškolské instituce velice těžké přilákat zpátky potencionální zákazníky.

POUŽITÁ LITERATURA :

- [1] BENNET, N. - GLATTER, R. - LAVARIC, R.: Improving Educational Management. London, 1994.
- [2] Výroční zpráva o činnosti UHK za rok 2003, http://web.uhk.cz/vz2003_text.pdf [on-line citace 1.12.2007].
- [3] Výroční zpráva o činnosti UHK za rok 2004, http://www.uhk.cz/dokumenty/public/3/vyrocní_zprava_uhk_2004.pdf [on-line citace 1.12.2007]
- [4] Výroční zpráva o činnosti UHK za rok 2005, http://www.uhk.cz/doc/rektorat/vyrocní_zprava_UHK_2005.pdf [on-line citace 1.12.2007]